Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Kuuleminen ja lausunto valtiovarainvaliokunnalle 5.4.2024

Anu Vuorinen, strategia- ja talousjohtaja

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Toimintakatteen, nettorahoituskulujen ja poistojen kehitys 2021-2024

Miljoonaa euroa (sis. toimintakate, netto-rahoituskulut ja poistot)	TP 2021 (oikaistut siir-tyvät kustan-nukset)	TP 2022 (oikaistut siir-tyvät kustan-nukset)	Muutos% 2021-2022	TP 2023 (ei vielä aluevalt. hyväksymä)	Muutos% 2022-2023	TA 2024	Muutos% 2023-2024
Sosiaali- ja terveyspalve-luiden nettokustannukset	1 480,9	1 589,3	7,3 %	1 764,0	11,0 %	1 825,0	3,3 %
Pelastustoimen nettokus-tannukset	35,4	41,7	17,6 %	39,0 *	-6,4 % *	42,7 *	9,3 % *
Yhteensä	**1 516,3**	**1 631,0**	**7,6 %**	**1 803,0**	**10,5 %**	**1 867,8**	**3,6 %**
Yhteensä vuosien 2021-2011 keskiarvo, korotettu vuoden 2022 tasoon		*1 629,6*		*1 803,0*	*10,6 %*		

Rahoituksen kehitys 2022-2024

Miljoonaa euroa	Siirtyneet kustannuk-set v. 2022 tasossa	TP 2023	Muutos% 2022-2023	TA 2024	Muu-tos% 2023-2024
Sosiaali- ja terveyspalveluiden ra-hoitus		1 690,0		1 766,1 *	4,5 %
Pelastustoimen rahoitus		40,9		41,7 *	1,8 %
Yhteensä	**1 629,6**	**1 730,8**	**6,2 %**	**1 807,7 ***	**4,4 %**

Sisältää myös rahoituksen uusiin tehtäviin

Siirtymätasauksen vaikutus rahoitukseen

Miljoonaa euroa	2023 (- 0 €/as)	2024 (+10 €/as)	2025 (+30 €/as)	2026 (+60 €/as)	2027 (+90 €/as)	2028 (+150 €/as)	2029 (+200 €/as)
Pohjois-Pohjanmaa	- 29,0	- 39,5	- 31,2	- 16,4	- 4,0	-	-

	Vuodet 2024-2026 hyväksytyn taloussuunnitelman mukaan. Vuoden 2023 muutettua talousarviota pienempi alijäämä parantaa kumulatiivista tulosta.					
Miljoonaa euroa	*Alkuperäinen TA 2023*	*Muutettu TA 2023*	TP 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Yli-/alijäämä	*-55,9*	*-80,0*	-72,2	-60,1 *	33,3 **	111,8
Kumulatiivinen tulos				**-132,3 ***	**-99,0 ****	**12,8**
Toimintakatteen muutos %				2,5 % *	0,4 % **	0,4 %

Vuosina 2025-2026 tulos tulee kääntää selvästi ylijäämäiseksi, jotta aiemmat alijäämät on katettu lakisääteisessä ajassa vuoden 2026 loppuun mennessä.

Miljoonaa euroa	**Ennuste TP 2023**	**TA 2024**	**TS 2025**	**TS 2026**
Toimintakate	**-1 758**	**-1 801**	**-1 847**	**-1 895**
Valtion rahoitus	**1 731**	**1 808 ***	**2 004 ****	**2 098 *****
Valtion rahoitus	1 683	1 808 *	1 894	2 098
Kertaerä (TA-TP 2022)	*48*			
Takautuva oikaisu			*110 **	***
Rahoituskustannukset (netto)	-9	-22	-30	-26
Vuosikate	**-36**	**-16**	**127**	**177**
Poistot ja poistoeron muutos	-36	-44	-78	-88
Tilikauden yli-/alijäämä	**-72**	**-60**	**49**	**88**
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	**0**	**-132**	**-83**	**5**
Toimintakatteen muutos %		2,5 %	2,5 %	2,6 %

Pohteella on tehty skenaario siitä, miten takautuva oikaisu muuttaisi taloussuunnitteluvuosien tilannetta, mikäli kansallinen alijäämä asettuu noin tasolle 1,4 miljardia ja Pohteen osuus siitä olisi noin 110 miljoonaa.

Tällöin toimintakatteen lähes nollakasvun vaatimuksesta tavoite voitaisiin asettaa noin 2,5 prosentin kasvuun.

Tämäkin tarkoittaisi ns. perusuran kustannuskehityksen taittamista noin puoleen ja edellyttää lisäksi, että tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimeenpanossa edetään suunnitelmallisesti.

Taustaa kustannusten nousuun 2022-2023

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

- Kaikki siirtyvät toiminnot eivät ole kirjautuneet hyvinvointialueille siirtyvän rahoituksen pohjatietoihin.
- Keskeisiä taustatekijöitä: ennätyskorkeat kansalliset korotukset palkkatasoon, merkittävä inflaatio, muutokset henkilöstömitoituksessa ja palvelutakuissa, hyvinvointialueiden uudet tehtävät, ostopalveluiden hintojen nousu, henkilöstön saatavuuden haasteet, voimakkaasti kohonnut korkotaso sekä muutoskustannukset erityisesti ns. sirpalehyvinvointialueilla.
- Vuonna 2022 PPSHP:n kustannukset näkyivät kunnissa pääosin palvelujen ostoina.

	TP 2023	Arvio muutoksesta verrattuna siirtyneisiin kustannuksiin
Henkilöstökulut	1,002 mrd.	noin +55-65 milj.
Asiakaspalvelujen ostot	447,6 milj.	noin +45-50 milj.
Muiden palvelujen ostot	293,7 milj.	noin +20-25 milj.
Avustukset	65,1 milj.	noin +10-12 milj.
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	172,3 milj.	ns. normaali vuosikasvu
Muut kulut (esim. vuokrat)	112,6 milj.	noin +30 milj.
Nettorahoituskulut	8,8 milj.	noin +7-8 milj.
Kasvaneiden kustannusten vaikutusta taittoivat osaltaan kohonneet toimintatuotot erityisesti avustuksiin liittyen.		

Vuonna 2023 Pohteen kustannukset kasvoivat noin 10,5 % verrattuna vuoden 2022 kustannustasoon.

Muutos on ollut soten osalta noin 175 miljoonaa euroa.

Rahoituksen riittävyys ja rahoitusjärjestelmän haasteet

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

- Vuonna 2023 hyvinvointialueindeksi oli 2,53 %, kun vastaavana ajankohtana esimerkiksi keskimääräinen inflaatiotaso oli 6,2 %. Rahoituksen takautuva oikaisu korjaa tilannetta, mutta käytännössä kahden vuoden viiveellä ja koko maan keskimääräisellä tasolla.
- Koko yhteistyöaluetta ja kansallista palvelujärjestelmää hyödyntävät investoinnit, esimerkiksi yliopistollisen sairaalan rakentaminen, tulisi nykyistä paremmin huomioida rahoitusjärjestelmässä.
- Palvelutarpeen muutoksiin tai muihin muutoskustannuksiin varattu rahoituksen lisäys 0,2 %-yksikköä on riittämätön kattamaan hyvinvointialueiden käynnistymisestä aiheutuvia muutoskustannuksia erityisesti ns. sirpalehyvinvointialueilla.
- Seitsemän vuoden siirtymäaika heikentää tarveperustaisen rahoituksen toteutumista ja väestön yhdenvertaisuutta hyvinvointialueilla. Siirtymäaikaa tulisikin lyhentää.

Tuottavuus- ja taloudellisuus-ohjelman vaikutus kustannus-kehitykseen Pohteella

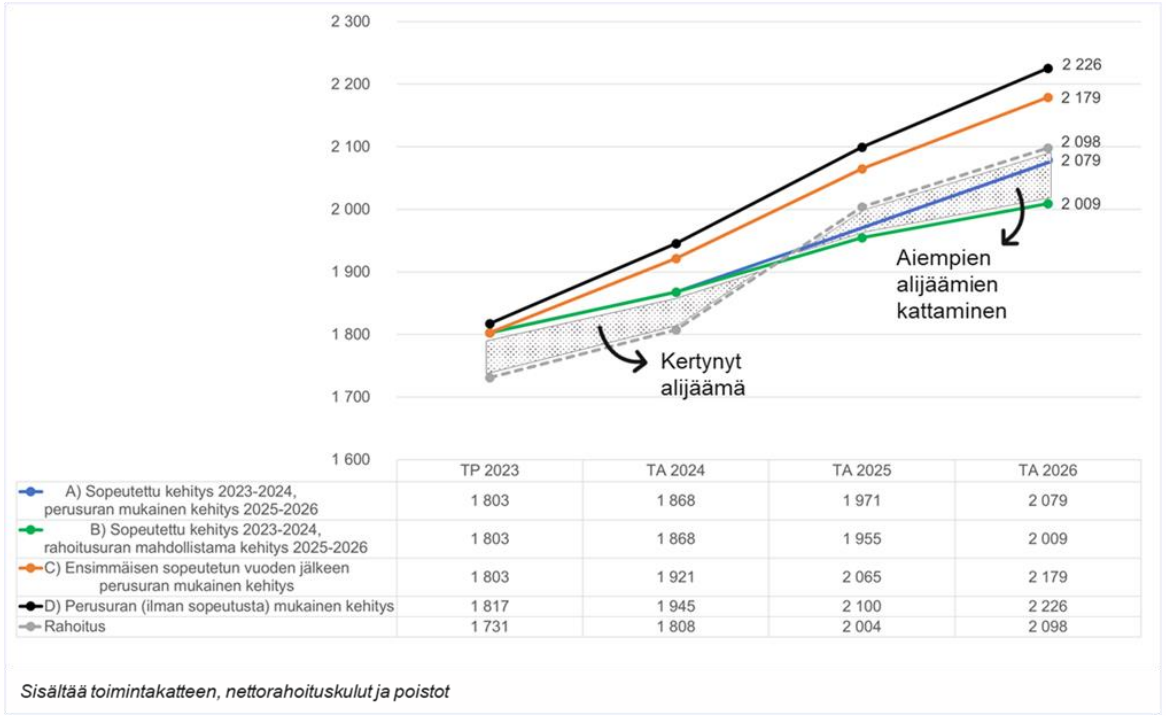

	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TA 2026
A) Sopeutettu kehitys 2023-2024, perusuran mukainen kehitys 2025-2026	1 803	1 868	1 971	2 079
B) Sopeutettu kehitys 2023-2024, rahoitusuran mahdollistama kehitys 2025-2026	1 803	1 868	1 955	2 009
C) Ensimmäisen sopeutetun vuoden jälkeen perusuran mukainen kehitys	1 803	1 921	2 065	2 179
D) Perusuran (ilman sopeutusta) mukainen kehitys	1 817	1 945	2 100	2 226
Rahoitus	1 731	1 808	2 004	2 098

Sisältää toimintakatteen, nettorahoituskulut ja poistot

Pohteen aluevaltuuston 18.12.2023 hyväksymässä taloussuunnitelmassa vuosille 2024–2026 tavoitteet tulevien vuosien kustannuskehitykselle on asetettu siten, että alijäämät tulevat katetuksi lainsäädännön määräajan puitteissa.

Tämä edellyttää, että Pohteella tarkennetaan osana vuoden 2025 talousarvion valmistelua tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimenpiteitä.

Aluevaltuuston 20.11.2023 hyväksymä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma pitää sisällään 90 miljoonaa euroa tasapainotustoimenpiteitä.

Vuoden 2024 tasapainotusohjelmaa laatiessa vuoden 2023 alijäämäksi arvioitiin noin 80 miljoonaa euroa, mutta toteuma jäi noin 72,2 miljoonaan. Tämä tukee osaltaan tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toteutumista.

Pohteen tavoitteena on, että tulevina vuosina tasapainotuksen tieltä voidaan edetä hallittuun kustannuskehitykseen ja kehittämistyötä painottavaan strategiseen suunnitteluun. Tämä edellyttää tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman suunnitelmallista toimeenpanoa, eri toimijoiden yhteisiä tavoitteita ja tiivistä yhteistyötä sekä rahoitusjärjestelmän uudistamista tarvittavilta osin.